

ZEVEN MUZIKANTEN EN EEN HONDJE

of TOCH OLIEBOLLEN

DOOR

MIEN LABBERTON

HET is lang niet zo gemakkelijk, als je de oudste bent van een lange rij van negen kinderen, en je ziet dat Moeder sip kijkt als je nog meer dan vier boterhammen lust, en dat Vader de wenkbrauwen optrekt omdat je schoenen je te klein zijn geworden, nee, dan is het heus lang niet gemakkelijk om altijd maar vrolijk en opgewekt te zijn. Zelfs al hoor je tot een muzikantenfamilie en al is je overgrootvader de beste klarinettist geweest van de hele stad, waar je allemaal nog trots op wezen mag. En als het dan nog tegen Kerstmis loopt en alle winkels zijn tot barstens toe gevuld met mooie en lekkere dingen, die tot een andere wereld schijnen te horen dan jezelf, dan is het niets geen wonder, dat je het hoofd laat hangen en alles anders vindt dan het wezen moest.

En zo zat Martijn Neuzelaar twee dagen vóór Kerstdag op een stoel in de huiskamer op en neer te wippen, al maar op en neer, en neuriede een treurmars. Of neuriën was het eigenlijk niet — het was het eigenaardige geluid, dat hij maken kon door zijn neus en dat hem op school zijn bijnaam gegeven had. Zijn echte naam was Dorenwoudt.

„Jongen, ga wat uitvoeren”, zei zijn moeder. „Je lijkt wel een gebarsten trombone. Schei uit.”

Martijn neuzelde een extra lugubere toon. Toen zweeg hij en keek zijn vader aan, die lusteloos aan de tafel zat, de hand onder het hoofd.

„Waarom werk je niet?” vroeg hij, als een schoolmeester die een kribbige bui heeft. „Het is toch nog licht genoeg om muziek te schrijven?”

Vader trok op zijn bekende manier de wenkbrauwen omhoog.

„Welzo, sinjeur, de pot verwijt de ketel . . . Jij voert óók niet bepaald veel uit. Hoe kan ik muziek schrijven zonder liniaal?”

Martijn gromde wat: „Waarom sla je die dan ook kapot?”

„Uit vaderliefde, mijn zoon. En omdat de tafel te hard was. Overigens, als jij je jongere broers een beter voorbeeld gaf, zouden het niet zulke stroppen zijn en kon ik mijn liniaal voor de muziek bewaren. Nou jij.”

Martijn's benen schommelden heen en weer. Het was altijd fijn, zo met vader te schermutselen. „Een houten liniaal is niets gedaan”, zei hij, als een man van oordeel. „Trekt altijd op den duur wat krom. Je moest een stalen hebben. Kun je ook niet mee meppen! Die zwiept!”

Zijn gezicht begon weer de oude olijkheid te krijgen. Hij dacht aan gisteren. Zó koddig was het geweest: Vader, die driftig werd op Jan-Jochem en hem met de liniaal te lijf wou, maar op het laatste ogenblik, echt iets voor vader, te goedig was om te slaan en kwasi bij ongeluk de liniaal op de tafel terecht liet komen. Pats! De lat in tweeën! Dat gezicht van vader! Maar onder de hand was dat lamme ding nou kapot, en zonder het geld van het muziek-schrijven voor de harmonie-vereniging, kwamen ze d'r helemáál niet. Zelfs Moëder lachte niet meer. En dat sprak boekdelen. Zeker dus zelfs geen olie-bollen met Kerstmis.

Martijn staarde somber voor zich uit. 'n Taaie boel. Die branie van een Jan-Jochem ook; wat hoefde die hem alles na te willen doen en een ruit te breken? Als je een slinger niet goëd hanteren kon, moest je 't laten. Een fijn gezicht, die lap op de ruit. Wat hadden ze al niet nodig! Eerst móesten er overmorgen olieballen wezen, dan schoenen, dan een nieuwe ruit . . . En géén muziek schrijven, dus géén verdienen?

„Je moet een stalen nemen, heus Vader. Daar werk je vlugger mee en makkelijker.”

Tot enig antwoord trok Vader zijn beurs uit zijn zak en keerde die om. Er viel niets uit.

„Nou jij, Neuzelaar”, zei hij laconiek. „Het orkestgeld krijg ik niet vóór of de tweede Januari. Kopen zonder betalen doen we niet, dat weet je. Koop jij nou maar stalen linialen, dan zal ik wel muziek schrijven. Ik moet juist voor f 50.— partijen uitschrijven. Ik voel me net als een kat die een gebakken visje ruikt en het niet vinden kan.”

Martijn liet zijn stoel stilstaan en stond op. Op „de pof” kopen dééd Vader niet, dat wist hij, dus daar hoefde hij niet mee aan te komen. Maar — wacht eens even!

Bijna had hij hardop gelachen, maar hij hield zich in. Door de kamer klonken opeens de vrolijke tonen van de Athalia-mars, terwijl hij de deur uitging. De twee grote mensen keken elkaar aan. „Je zou toch denken dat zo'n jongen d'r wat van snapte”, zei de vader. „Ruim veertien. Maar mis, hoor.”

„Dat doet-ie wèl”, zei de moeder. „Maar wij snappen het ook. En wat helpt je dat? Het maakt je liniaal niet héél. En ik hoor toch liever de Athalia dan die sikkeneurige marche funèbre”. Vader knikte. Dat was een verstandig woord, daar was niets tegen in te brengen.

In die tussentijd was de Neuzelaar de straat op geslenterd. Ergens in de buurt zou hij zijn schitterende schare van broeders en zusters wel vinden,

dacht hij. Met Boffie d'r bij, natúúrlijk, waar „de troep” was, daar was Boffie. Er kwam een echte zonnige lach op Martijn's hoekig jongensgezicht. Moppig was dat gisteren aan tafel geweest!

„We doen Boffie weg”, had Vader opeens gezegd. „We moeten erg zuinig zijn, kinderen, en hij kost toch altijd wát”.

Allemaal tegelijk waren ze uitgevallen: Bóffie weg, hun hondje, dat ze uit een sloot hadden thuisgebracht en waar ze zo blij mee waren geweest, daar-

Allemaal op 'n kluit.

om heette-die toch „Boffie”? — „je ben niet goèd Váder!” en Pieternel met volle mond: „Boffie is de aardigste van ons allemaal!” „Dát is waar!” had vader toegegeven, „nou dan moet-ie maar weer blijven”, en op datzelfde ogenblik had Boffie-zelf zich met de zaak bemoeid, sprong midden op de tafel en begon daar op z'n achterpootjes rond te draaien, z'n belachelijk dikke snoetje keek ieder beurtelings aan, alsof-ie zeggen wou: „Dáár, m'n reuze-kunst. Kan ik nog wat anders voor jullie doen? Je hebt het maar te zeggen. Ik doe het helemaal niet om wat te krijgen, zó maar, voor jullie plezier.” Toen was het laatste stuk aardappel van Moeders bord naar zijn maag verhuisd. „Boffie blijft natuurlijk”, had ze gezegd. „Jullie loopt er ook altijd in als Vader grappen maakt.”

Martijn liep er nog over te denken, of het nou ècht een grap van Vader was geweest of niet, toen hij geschreeuw hoorde en getier. Daar waren ze. Allemaal op een kluit, natuurlijk in het zand bij de bouwerij, met rooie neuzen van de kou.

Als een veldheer liep hij er heen. Hij was eigenlijk dol op al „het grut”, zoals hij ze allemaal samen noemde.

„Lui, kom bij me. Ik moet je wat vertellen. Ik heb een plan.”

„Kom jij maar bij óns!” riep Jan-Jochem terug.

Martijn deed zijn best de wijste te wezen. Als je wat wou, moest je niet

beginnen met heibel. Hij liep naar de troep toe, viel tussen hen neer in het zand en trok Apejapie op z'n knie.

„Luister nou allemaal”, zei hij. „We hebben thuis te weinig geld.”

„Dat weten we al lang!” smaalde Jan-Jochem.

„En nóóit koekjes”, viel Pieternel, de opstandige, hem dadelijk bij.

„Juist. En Vader heeft geen liniaal meer, en zijn beurs is helemaal leeg, en op Kerstmis moeten d'r toch oliebollen zijn. Of niet soms?”

„Natuurlijk! Verbééld je, geen oliebollen! Dat kan toch niet?”

„Maar als we d'r niet zelf voor zorgen, krijgen we ze vast niet”, ging Martijn overtuigend voort.

„Wat wou je dan, Martijn?” Dat was Berendientje, de bedachtzame.

„We zijn met z'n zevenen . . .”

„Zevenen?! Met z'n tiénen tochl!”

„Nee, Apejapie is te klein, en het wiegekind natuurlijk helemaal, en Boffie telt nou ook niet mee. Want we gaan een orkest zijn met z'n zevenen, en we gaan spelen bij al de bouwerijen hier in al de nieuwe straten en dan halen we centen op bij het werkvolk, en dan kan Vader z'n nieuwe liniaal kopen en Moeder oliebollen.”

Zie zo, dat was gezegd. Martijn haalde diep adem. Het was een prachtig plan. Hij zou zelf zien Vaders ouwe viool te kapen. De hele troep werd er stil van.

„Verduiveld”, zei Jan-Jochem het eerst. Hij gebruikte graag grote woorden. „Da's reuze-moppig. Ikke de trompet, hè Martijn?”

De dirigent keek zijn troep eens rond. De trompet zou al te hard klinken.

„Nee, jij je fluit, Pieternel de occarino, Berendien doet dat kunstje van blazen in een papiertje over haar kam, dat ze zo goed kan. Kanteklaar z'n mondharmonica, Zwiep z'n tingeltangeltje, ik de viool en Grietepiet . . .”

„Die zal wel grienen”, grinnikte Zwiep.

„Wees niet zo flauw. Grietepiet zingt er bij en haalt de centen op. We doen allemaal bekende liedjes.

Vooruit, alles halen, als de wind! En laat niks merken thuis. Mond dicht. We brengen Apejapie terug — het is te koud voor 'm, snàp je?”

„Voor Boffie zeker ook!” grinnikte wéér Zwiep.

„Die sluiten we in vredesnaam in 't kolenhokje, dat is toch haast leeg. Nou, kom mee”.

Ze waren gewóónlijk wel eensgezind, op wat gekibbel en gescharrel na, maar nú was het een vast-aaneengesloten troepje, dat de gang binnen borrelde, met ogen als sterren en monden, die met geweld werden dichtgeknepen. Het was even een zoek en gescharrel, een geduw en een gewroet . . .

„Schieten jullie toch opl!” zei Moeder. „Wat moet je hier? Het is toch moof weer?”

„Een zomerse dag”, spotte de Neuzelaar en neuzelde alweer. „Daarom brengen we Apejapie thuis. Het is te warm voor 't kind. Hij zou een zonne-steek krijgen. Pak 'm eens an, Moeder. 't Schaap ziet blauw van de kou.”

Achter Moeders rug griste hij snel Vaders oude viool weg van naast de kast en was de kamer al uit. „Kom, lui!”

Op de zandhoop hielden ze repetitie. Alle wangen werden rood — de dirigent was niet gauw tevree. Binnen een half uur hadden ze zes liedjes onder de knie.

„Nou nog een paar kerstliedjes”, zei Berendien. „Daar geven ze nou toch het meeste voor.”

„Natuurlijk”, zei Martijn. Stom dat hij daar zèlf niet aan gedacht had! Die Berendien kon je toch nooit ergens bij missen! „Wat ken je, Kanteklaar?”

„Alles”. Kanteklaar's hoofd kon nu eenmaal nooit een liedje vergeten dat hij ééns gehoord had.

Ze werden er zelf helemaal aandachtig van. Grietepiet legde de handjes, met het centenmandje er in, op haar rug en stond te zingen. De instrumenten voegden zich aanéén — niet voor niéts was Overgrootvader de beste klarinettist geweest van de stad. Zijn achterkleinkinderen deden hem nog alle eer aan. Martijn streek en neuzelde en stampte de maat. En knikte goedkeurend. Het viel hem echt mee, hij had niet gedacht, dat het nog zó goed zou klinken! Hoe die Berendien dat toch zo kon? Ze had het afgekeken, zei ze, toen ze eens met Vader bij vrienden was geweest. „Stille nacht, heilige nacht”, klonk het langs de half-afgebouwde huizen. Toen het uit was, werd er geklapt. Verschrikt keken ze op — ze hadden onder de muziek vergeten, dat ze op straat waren en niet thuis.

„Wat eng!” zei Pieternel.

„Niks eng. Juist fijn. Nou, het gaat goed. Nou gaan we eerst naar de volgende straat, waar zoveel werkluï zijn. Niet zo dicht bij huis. Hê-je je mandje, Grietepiet?”

Daar ging het heen.

„Måg het?” vroeg Berendien. „Als d'r nou een agent komt?”

„Dan houdt Griet 'm d'r mandje voor!” en Zwiép gniffelde verrukt. Als 't nodig was, zou hij het mandje wel uit d'r vingers grissen en het zelf doen. Kon hij best, en tegelijk op z'n metalen piano'tje slaan . . . .

„Stop!” commandeerde de chef. „Hier beginnen we. Vooruit. „Wij leven vrij”. Let opl!”

raapte wat er van de steiger onlaag gegooid werd . . . .

Het begon. Door de ijle winterlucht dreven de klanken als lichte kinderstemmen over een zonnig veld. Het éne liedje na het andere. Mensen liepen voorbij en bleven staan en glimlachten. Op de steigers bleven handen stil.

„Je mandje, Griet”, fluisterde Martijn. „Wees maar niet bang”. Het kind, al zingende, hield haar mandje op, maar Zwiep pakte het, liep er vlug mee rond, raapte wat er van de steigers werd omlaag gegooid en kwam triomfantelijk terug.

„Wel twintig centen, baas!”

Martijn keek er in. Er was een dubbeltje bij! Het was méér, het was wel haast dertig. Goed zo! Hij liet het in zijn zak glijden.

„Verder, jongens, volgende straat!”

Het ging straat in, straat uit. Na een poos — ze begonnen moe te worden, maar Martijn was nog niet tevreê — stonden ze in een wijde kring op een klein pleintje, een beetje mensen om hen heen, en gaven hun schoons ten beste. „Het laatste”, zei Martijn. „Morgen weer.” „Stille nacht” nog alleen.” De viool zette in. De mensen zwegen. Het aloude Kerstlied schiep weer z'n oude sfeer . . . .

Opééns — een geroffel van vlugge pootjes, een accompagnement van blijehondegeluidjes: Bóffie! Boffie, die dol-verrukt zijn ontvluchte speelmakkers terug had gevonden; Boffie, die vond dat er nóóit iets zonder hem kon gebeuren; Boffie, die merkte, dat er muziek werd gemaakt en dat hij dus stout was door zo lawaaiig te doen. Dan maar gauw goedmaken, dacht Boffie. En midden in de kring muzikanten ging hij op zijn achterpootjes zitten, zette zijn olijk kopje schuin en draaide rond en schuifelde tot buiten de kring en keek één voor één de mensen aan . . . .

Er ging een hoeraatje op, een daverend handgeklap. Vlug als de wind was Zwiep er bij. Dubbeltjes, dubbeltjes, een kwartje, „Martijn! een gulden!” Hij gilde het uit.

Ze trokken naar huis. Gelukkiger kinderen waren er heinde of ver niet te vinden.

Op Martijns gezicht stond pret, en ook iets anders, iets diepers. Dat hij dingen zou kunnen bedenken om te helpen thuis, dat was iets nieuws, iets dat z'n gedachten bezig hield.

„Vader, wat kost een grote stalen liniaal?”

„Zo iets van een rijksdaalder, denk ik.”

„En olieballen, Moeder?”

„Als ik ze zelf bak, toch nog wel een paar gulden minstens.”

„Asjeblief, asjeblief, asjeblief!!” De centen, de dubbeltjes, de kwartjes en de éne glorieuse gulden rolden over de tafel, naar Vader, naar Moeder toe.

De kinderen dansten en schreeuwden, Martijn neuzelde een fanfare zo hard hij kon, Boffie hapte naar alle benen, Vader en Moeder keken hun ogen uit. Voor de piano stond Zwiep en sloeg een roffel.

Toen belden de burens, of ze wat minder leven wilden maken, en kregen Vader en Moeder eindelijk het orkest vertellende om zich heen.

